

MEREZI AL DU HERIOTZAZ PENTSATZEA?

1. Aldeko eta kontrako iritziak agertzen dira eztabaida honetan. Aldekoek esango dizute heriotzaz pentsatzea ez dela heriotzaz pentsatzea bakarrik, heriotzaz pentsatzeak bizitzaz pentsatzera behartzen zaituela. Kontrakoek, berriz, esango dizute bizitzaren alde ilunak nagusitzen direla horrelako gogoeta batean, eta heriotza bera bezain kezkarria izan daitekeela hartaz pentsatzea.

2. Bizitzaz pentsatzea posible al da heriotzaz pentsatu gabe? Ez dirudi. Izan ere, bizitzaren azken mugarria heriotzak ezartzen digu. Bizitzaren zikloa heriotzak markatzen digu jaiotzetik, biziaroaren mugarriak zedarrituz: haurtzaroa, gaztaroa, helduaroa eta zahartzaroa dira heriotza naturalak zeharkatu behar dituen mugarriak. Heriotzak bizi gaitu esatea, funtsean, zera esatea litzateke: bizitza ezin dela bere baitan eta bere hartan pentsatu, bizitza ez dela mundualdi autonomo bat, bizitzaren kontzeptua eta heriotzaren kontzeptua banaezinak direla. Batak betea dakarrela eta besteak bata. “Jaioak heriotza zor”, dio esaerak.

3. Heriotzaren eta bizitzaren arteko lotura horren estua baldin bada, heriotzaz pentsatzeak bizitzaz pentsatzea eskatzen du. Bizitzari buruzko gure pentsamendua hankamotza litzateke heriotzaz pentsatu gabe, bizitzaren berezko osagai bat heriotza delako. Hortaz, heriotzaz pentsatzeak gure bizitzaz pentsatzea esan nahi badu, komeni al zaigu heriotza alde batera uzten duen pentsamendu bat?

4. Bizitzaren ezaugarri nagusia heriotza baldin bada, besteak beste, giza existentziaren kondizioa haren esku dagoelako, heriotzaz pentsatu gabeko bizitzak ez ote du herren egiten? Ez ote du hutsunerik? Hutsune existentzial hori betetzeko pertsona batzuek erlijiora jotzen dute, eta beste batzuk, berriz, pentsamendu filosofikora edo espiritualistara.

Euskaldunok oraintsu arte erlijioaren arabera kosmobisioak gidatu gaitu bizitzan barrena, eta orain, sekularizazioaren olatua tarteko, mundu-ikuskeraren fedegabea bizitzen ikasten ari gara.

5. Horiek horrela, nik esango nuke heriotzaz pentsatzeak mundualdiaren barrena egin behar dugun bidea egiten laguntzen digula. Heriotzari bizkarra emanda bizitzeak ez digu bizi-kalitate hobea ematen, ez digu ongizate hobea bermatzen. Izan ere, mundura behin gatoz, ez dugu beste aukerarik izango nola bizi behar dugun ikasteko, eta aukera bakar hau ezin dugu bizitzaren zentzua eraikitzen parte hartzen duen heriotza alde batera utzita egin.

6. Esan bezala, ondo bizitzea ezin da izan heriotzari bizkarra erakusten dion bizimoduaren aldeko hautua egitea. Bizimodu egokiak bizitzaren aldagai guztiak hartu behar lituzke kontuan, onerako eta txarrerako. Alde horretatik, heriotzaren aldagaia da bizitza osoki eta erabat baldintzatzen eta ezaugarritzen duen bakarra. Heriotzak bizi baldin bagaitu, heriotzarik ez balego bezala bizitzea, ez litzateke izango *homo sapiens*en dohainik aipagarriena.

7. Bukatzeko, esango nuke, bizitza baloratzen irakatsi didala heriotzari buruz pentsatzeak. Bizitzaren balioa areagotu egiten du heriotzari buruzko hausnarketak. Batez ere gaztetan heriotzaren mugan dauden hamaika gauza egiten ditugu. Adibidez, kirol mota batzuen arriskua ikusita ezin dut besterik ondorioztatu. Bizitza arriskuan jartzen dugu halako emozio edo holako esperientzia gorenaren adrenalina-kolpeaz gozatzeko. Badirudi gure espeziea ez dela jabetzen bizitza dela gizakiak duen baliorik handiena. Besterik da, jakina, bizitza infernu bihurtu dizun gaixotasunaren edo ezbeharren baten kasuan.

8. Azken ohar bat. Nik zahartzarotik pentsatu dut heriotzaren auzia. Mundualdiaren amaieran, alegia. Orain egin dudan gogoeta hau gaztetan edo helduaroan egin banu, ondorioak bestelakoak izango ziren seguru asko. Izan ere, hilko ez bagina bezala bizi gara gure mundualdiaren zatirik handienean. Horrela bizitzeak baditu bere alde onak, oroimenak ez ezik ahanzturak ere baduelako bere funtzio onuragarria, baina, nolanahi ere, ez da hori bizitzeko modurik osoena. Ondo bidean, bizitzaren eta heriotzaren arteko elkarreraginak bakarrik marraztu beharko luke bizitzaren osotasuna.

Joxe Manuel Odriozola Lizarribar

Donostia, 2026ko urriak 5